

Silja Pietilä

**VANHEMPIEN KÄSITYKSIÄ
HYVÄSTÄ PÄIVÄHOIDOSTA**

Varhaiskasvatustieteen
kandidaatintutkielma
Kevätlukukausi 2014
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

Tiivistelmä. Pietilä, Silja. 2014. Vanhempien käsityksiä hyvästä päivähoidosta. Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. 41 sivua + liitteet.

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää millaisia odotuksia päivähoidossa olevien lasten vanhemmilla on lapsensa päivähoitolle. Tätä tietoa voidaan hyödyntää kehitettäessä ja toteutettaessa varhaiskasvatusta ja päivähoitoa. Lisäksi tutkimuksessa verrattiin vanhempien tärkeinä pitämien asioiden yhteyttä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määriteltyihin varhaiskasvatusta ohjaaviin sisällöllisiin orientaatioihin sekä arvioitiin kuinka vanhempien kuvauksissa on nähtävissä tavoite päivähoiton toiminnan kehittämisestä.

Tutkimusaineisto on osa Jyväskylän kaupungin vuosina 2012–2014 päivähoiton asiakkailta kerättyä ja päivähoiton arviointiin käytettävää aineistoa. Tässä tutkimuksessa käsiteltiin vastauksia, jotka oli saatu yhden päiväkodin osalta yhteen avoimeen kysymykseen. Analyysimenetelmänä on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Analyysi toteutettiin puhtaasti aineistolähtöisen lähestymistavan lisäksi osittain varhaiskasvatussuunnitelmassa esitettyjen sisällöllisten orientaatioiden näkökulmasta. Lisäksi aineistosta haettiin konkreettiset päivähoiton kehittämisideat.

Vanhemmat voitiin päivähoitoon suhtautumisensa perusteella jakaa tyytyväisiin, neutraalisti suhtautuviin ja tyytymättömiin. Kaikilla neutraalisti suhtautuvilla ja tyytymättömillä vanhemmilla oli päivähoitoon kohdistuvia odotuksia, tyytyväisistä niitä oli vain joka neljännellä. Vanhempien odotuksissa esiintyivät yleisimpinä ohjattu toiminta, leikki, läheisyyden, turvan ja rakkauden tarpeet, vuorovaikutus ja kuuleminen, ilmapiiri sekä toiminnan struktuuri ja yhteiset säännöt. Kolmasosassa vanhempien vastauksia näkyi varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sisällöllisiin orientaatioihin luettavia toimintoja. Kaikkiaan kuudesta sisällöllisestä orientaatiosta mainittiin neljä. Päivähoiton kehittämisideoita esitti noin viidesosa tutkimukseen osallistuneista vanhemmista. Tavoite toiminnan kehittämisestä näkyi niin päivähoitoon tyytyväisten, siihen neutraalisti suhtautuvien kuin myös päivähoitoon tyytymättömien vanhempien vastauksissa.

Tulosten perusteella vanhemmat ovat kiinnostuneita myös varhaiskasvatuksen pedagogiikasta ja sen kehittämisestä, sillä yleisimpänä hyvän päivähoiton tekijänä mainittiin ohjattu toiminta, vanhempien odotuksissa näkyivät sisällölliset orientaatiot ja heillä oli konkreettisia kehittämisideoita. Tulosten pohjalta päivähoiton tulisi tarjota vaikuttamiseen ja osallisuuteen nykyistä toimivampi väylä, joka samalla mahdollistaisi laajemman, useiden perheiden ja työntekijöiden välisen, pedagogisen keskustelun.

Asiasanat: päivähoito, vanhemmat, odotukset, vanhemmuus, varhaiskasvatus

Keywords: day care, parents, expectations, parenthood, early childhood education, ECE

SISÄLLYS

1 Johdanto.....	4
2 Päivähoito, varhaiskasvatus ja vanhemmat	6
2.1 Muutos päivähoitossa	6
2.1.1 Perushoidosta pedagogiseen painotukseen	7
2.1.2 Julkisten palveluiden uudistaminen.....	8
2.2 Varhaiskasvatussuunnitelma toiminnan perustana.....	9
2.3 Varhaiskasvatuksen sisällölliset orientaatiot.....	10
2.4 Kasvatuskumppanuus ja vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa.....	11
2.5 Päivähoito vanhempien näkökulmasta	14
3 Tutkimustehtävät	16
4 Tutkimuksen toteuttaminen	17
4.1 Tutkimusote ja tutkimuksessa käytetty aineisto	17
4.2 Aineiston analysointi	20
4.2.1 Litterointi ja pelkistämminen	21
4.2.2 Teemoittelu ja luokittelu.....	22
4.2.3 Päivähoitotoiminnan kehittämisisideat sekä vastaajien tyypittely	25
5 Tulokset	26
5.1 Vanhempien suhtautumisen näkyminen odotuksissa	26
5.2 Vanhempien näkemykset hyvästä hoitopäivästä	28
5.3 Sisällöllisten orientaatioiden näkyminen vanhempien kuvauksissa.....	30
5.4 Päivähoiton toiminnan kehittäminen vanhempien kuvauksissa	31
6 Pohdinta.....	32
6.1 Tutkimuksen eettisyyden arviointia	32
6.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointia	33
6.3 Tutkimustulosten tarkastelua.....	35
Lähteet	39
Liitteet.....	42
LIITE 1. Aineistoesimerkkejä analyysissa luotujen teemojen sisällöistä.....	42
LIITE 2. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sisällölliset orientaatiot.....	42

1 JOHDANTO

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää mitä päivähoiton piirissä olevien lasten vanhemmat pitävät tärkeänä lapsensa päivähoitossa. Omassa kaksoisroolissani vanhempana ja tulevana päivähoiton ammattilaisena olen huomannut, kuinka lapsen kasvatuksesta vastaavien henkilöiden saattaa olla vaikeaa tiedostaa toisen osapuolen tarpeita ja toiveita. Niin vanhemmilla kuin päivähoiton henkilöstöllä on oletettuja ja olemassa olevia eroja päivähoitoon kohdistuvissa odotuksissa ja tavoitteissa sekä erilaisia yksilöllisiä käsityksiä esimerkiksi päivähoiton perustehtävästä sekä lapsen asemasta.

Tarkastelen tutkimuksessani näitä vanhempien päivähoitolle asettamia odotuksia suhteessa päivähoitojärjestelmän viimeaikaisiin muutoksiin, päivähoiton toimintaa ohjaavaan valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin sekä vanhempien ja päivähoitohenkilökunnan väliseen yhteistyöhön, kasvatuskumppanuuteen.

Tietoa vanhempien päivähoitossa tärkeinä pitämistä asioista voidaan käyttää kehitettäessä ja toteutettaessa varhaiskasvatusta ja päivähoitoa. Se auttaa myös suuntaamaan paremmin olemassa olevia, rajallisia resursseja. Kun päivähoitohenkilöstö ja päivähoiton hallinto ymmärtävät paremmin vanhempien odotuksia päivähoitosta, syntyvä yhteinen tietoisuus vahvistaa myös kasvatuskumppanuuden toteutumista ja lisää tasavertaisuutta kasvatusyhteistyössä.

Tarkastelen tutkimuksessani myös vanhempien tärkeinä pitämien asioiden yhteyttä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes 2005) määriteltyihin varhaiskasvatusta ohjaaviin sisällöllisiin orientaatioihin sekä arvioin kuinka vanhempien kuvauksissa näkyy tavoite päivähoiton toiminnan kehittämisestä.

2 PÄIVÄHOITO, VARHAISKASVATUS JA VANHEMMAT

2.1 Muutos päivähoidossa

Tässä luvussa kuvaan lyhyesti päivähoitojärjestelmän kehitystä ja muutosta Suomessa viimeisimpien viidentoista vuoden aikana. Ajanjaksoa kuvataan jälkiteollisten pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden kolmanneksi vaiheeksi (Satka & Eydal 2004, 41–43, 56). Määrittelen myös seuraavassa lyhyesti päivähoidon ja varhaiskasvatuksen käsitteet.

Päivähoidolla tarkoitetaan päivähoitojärjestelmää ja sen sisällä tarjottavia palveluita. Varhaiskasvatuksella puolestaan tarkoitetaan alle kouluikäisten päivähoitoon ja esiopetukseen sisältyvää pedagogista osuutta eli lapsen kannalta toiminnan sisältöä. (Petäjaniemi & Pokki 2010, 11–12.) Suomalaista – sekä laajemmin pohjoismaista – lasten päivähoitojärjestelmää kutsutaan ns. *educare*-malliksi, jossa hoivaan liittyy aina opetuksellisia piirteitä ja vastaavasti opetuksessa on mukana hoivan elementtejä. (Välimäki & Rauhala 2000, 399–400.)

2.1.1 Perushoidosta pedagogiseen painotukseen

Vuodesta 1990 lähtien on Suomessa kaikilla alle 3-vuotiailla ollut subjektiivinen oikeus kunnan järjestämään päivähoitoon. Vuonna 1996 subjektiivinen oikeus ulotettiin koskemaan kaikkia alle kouluikäisiä lapsia. Subjektiivinen päivähoito-oikeus sekä siihen liittyvät hoidon tuet ovat lisänneet lapsiperheiden tasa-arvoisuutta. (Välimäki 2013, 179, 189.) Edelleen vuodesta 2001 lähtien kunnilla on ollut lakisääteinen velvollisuus esiopetuksen järjestämiseen kaikille 6-vuotiaille. Tämä uudistus on siirtänyt päivähoiton painopistettä aiempaa enemmän hoivasta kasvun ja opetuksen tukemiseen. (Välimäki & Rauhala 2000, 399; Petäjäniemi & Pokki 2012, 14–15.) Vastaavasti subjektiivinen päivähoito-oikeus on muista Pohjoismaista esimerkiksi Ruotsissa ollut voimassa vuodesta 1985 lähtien ja Tanskassa vuodesta 1998 (Satka & Eydal 2004, 52). Norjassa subjektiivinen oikeus kunnalliseen päivähoitoon on ollut voimassa vasta vuodesta 2008 lähtien (Eydal & Kröger 2010, 25).

Painopisteen siirtyminen yhteiskunnallisesti päivähoitosta varhaiskasvatukseen näkyy hallinnollisella tasolla. Vuodesta 2003 lähtien on kuntien ollut mahdollista päättää itsenäisesti päivähoiton hallinnon siirtämisestä sosiaalitoimen alaisuudesta opetustoimen alaisuuteen. Vuonna 2013 päivähoiton hallinto ja ohjaus siirtyivät opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen. Siirto ei kuitenkaan aiheuttanut muutoksia kuntien päivähoitopalvelujen järjestämisvelvollisuuteen eikä päivähoito-oikeuteen, ja kunnat ovat edelleen voineet järjestää päivähoiton hallinnon oman päätöksensä mukaisesti. Uuden, tekeillä olevan varhaiskasvatuslain valmistuttua päivähoiton hallinnonalan siirto tulee kuitenkin toteutumaan täysimääräisesti (Haapaniemi & Ilves 2006, Kunnat.net 2012). Esimerkiksi Ruotsissa päivähoiton hallinto siirtyi kokonaisuudessaan sosiaalitoimen alaisuudesta opetustoimen alaisuuteen jo vuonna 2003 (Satka & Eydal 2004, 51).

Uutta varhaiskasvatuslaki valmistellut työryhmä on jättänyt esityksensä opetusministerille kuluvan vuoden 2014 maaliskuussa. Esityksen mukaan Opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijavirastona varhaiskasvatuksen osalta toimisi jatkossa Opetushallitus, joka laatisi myös velvoittaviksi määräyksiksi muuttuvat varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Lisäksi esityksessä ehdotetaan yleissäännöstä

sekä vanhempien että lapsen osallisuudesta ja vaikuttamisesta varhaiskasvatuksessa. Lakiesitys on nyt lausuntakierroksella, mutta lain valmistumisen tarkka aikataulu ei ole vielä selvillä, sillä esitykseen on jätetty työryhmän sisältä useita eriäviä mielipiteitä. (OPM 2014, Pirhonen, Alila, Kahiluoto & Pekuri 2014.)

2.1.2 Julkisten palveluiden uudistaminen

Muutokset lasten varhaiskasvatuksessa ja päivähoidossa kulkevat myös selkeästi rinnan yhteiskunnan muutosten kanssa. Esimerkiksi elinkeinorakenteen muutos, väestön ikääntyminen sekä julkisen talouden velkaantuminen vaikeuttavat julkisten palveluiden ylläpitämistä nykyisellä tasolla, ja säästötoimenpiteet vaikuttavat myös toteutettaviin varhaiskasvatuspalveluihin. (Petäjaniemi & Pokki 2010, 14–15; Välimäki 2013, 189–191.)

Vuonna 2005 käynnistyi valtakunnallinen kunta- ja palvelurakenneuudistus. Sen tavoitteena on muodostaa taloudellinen palvelurakenne, joka tarjoaa koko maassa yhtenevät palvelut. Uudistusta on toteutettu kuntarakennetta, palveluiden rakenteita, tuotantotapoja ja organisointia kehittämällä. (Kunnat.net 2014, Valtiovarainministeriö 2014.) Tämä meneillään oleva uudistus on tuonut esiin tarpeen tuottaa myös päivähoidopalveluita uusilla tavoilla (Petäjaniemi & Pokki 2010, 14–15). Esimerkiksi palvelutuoteperusteinen toiminnan toteuttaminen ja asiakkuusajattelu ovat lisääntyneet myös päivähoidossa.

Ylipäätään asiakaslähtöisyyden merkitys on kasvanut yhteiskunnan järjestämissä palveluissa. Asiakaslähtöisyys ja sen rinnalla käytettävä termi asiakaskeskeisyys merkitsevät sitä, että tarjottavat palvelut ja toiminnot organisoidaan asiakkaan tarpeista lähtien. Asiakkaan tulisi olla selvillä palveluketjun kokonaisuudesta ja hänellä tulisi olla tosiasiallinen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa samaansa palveluun. (Mahkonen 2013, 82–83.) Tämä tekee myös päivähoidon piirissä olevien lasten vanhemmista aiempaa vahvempia vaikuttajia ja innovoijia lasten kasvatuseräjäjärjestelyissä. (Kuntalaki 1995, Hallitusohjelmat 2003–2011; Välimäen 2013, 190–191 mukaan.)

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelma toiminnan perustana

Tässä luvussa kerron lyhyesti vuonna 2003 laadittujen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteista.

Suomessa käynnistyi 2000-luvulla laaja muutos- ja kehittämistyö pienille lapsille osoitetuissa palveluissa. Yhtenä uudistusten vauhdittajana oli OECD:n (Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö) arvio varhaiskasvatuksen tilasta. Tähän varhaiskasvatuksen toteutumista arvioivaan tutkimukseen osallistui yhteensä kaksikymmentä valtiota. (STM 2000, 2002.) Vuonna 2000 Opetushallitus laati kunnille esiopetuksen toteutusta ohjaamaan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Vuonna 2003 sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, Stakes, julkaisi vastaavasti esiopetusikäisiä nuoremmille lasten varhaiskasvatusta ohjaamaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (Välimäki 2013, 183.)

Varhaiskasvatustoiminnan perustana toimivat varhaiskasvatusta ohjaavat säädökset, lait ja asetukset, sekä näiden määrittelemät oikeudet ja velvollisuudet (ks. Mahkonen 2013). Näihin säädöksiin pohjautuvat myös varhaiskasvatusta ohjaavat asiakirjat kuten valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma (Stakes 2005) sekä kunnalliset ja päiväkotikohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes 2005) todetaan, että sen ”tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, ohjata sisällöllistä kehittämistä ja luoda osaltaan edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi yhdenmukaistamalla toiminnan järjestämisen perusteita”. Edelleen kuvataan, että ”tavoitteena on lisätä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista tietoisuutta, vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksen palveluissa ja moniammatillista yhteistyötä sellaisten eri palveluiden kesken, joilla tuetaan lasta ja perhettä ennen lapsen oppivelvollisuuden alkamista”. (Stakes 2005, 7)

2.3 Varhaiskasvatuksen sisällölliset orientaatiot

Tässä luvussa esittelen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellyt, toteutettavan varhaiskasvatustoiminnan pohjana olevat sisällölliset orientaatiot. Tulen tutkimuksessani arvioimaan näiden orientaatioiden esiintymistä vanhempien esittämässä hyvän päivähoidon kuvauksissa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes 2005) määritellään varhaiskasvatusta ohjaavat keskeiset sisällölliset orientaatiot: matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. Puhuttaessa nimenomaan orientaatioista halutaan korostaa, että varhaiskasvatuksen tavoitteena ei ole niinkään oppiaineiden sisältöjen opiskelu vaan erilaisten välineiden ja valmiuksien hankinta, joiden avulla lapsi pystyy havainnoimaan ja paremmin ymmärtämään ympäröivää maailmaa. Orientaatioiden käsitetään myös olevan sisällöltään vapaampia, ympäristö- ja tilannesidonnaisia. Näiden kuuden orientaation tarkoituksena on toimia varhaiskasvatuksessa perustana sille millaisia kokemuksia, tilanteita ja ympäristöjä lapsille voidaan tarjota ja luoda toimintaan ja oppimiseen. Yksittäiset sisällöt muodostuvat kuitenkin lopulta lasten ja lapsiryhmien kiinnostuksen kohteiden ja tarpeiden mukaan, ja ne liitetään lasten lähiympäristöön, arkeen ja kokemuksiin. (Stakes 2005, 26–27.)

Seuraavassa esittelen yleisesti varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes 2005) kuvatut määritelmät sisällöllisille orientaatioille. Liitteessä 2 on lisäksi esitetty sanatarkat määritelmät, sillä niitä on käytetty aineiston analyysissa.

Matemaattinen orientaatio varhaiskasvatuksessa tarkoittaa esimerkiksi arkielämän tilanteissa leikinomaisesti tapahtuvaa vertailua, päättelystä ja laskemista. *Luonnontieteellinen orientaatio* tarkoittaa lähiympäristön elollisen luonnon, kuten kasvien, eläimien ja ilmiöiden, havainnointia ja kokeellista tutkimista eri vuodenaikoina. *Historiallis-yhteiskunnallisen orientaation* tavoitteena on tutustua lähiympäristön ja kotiseudun menneisyyteen, nykyisyyteen ja ajankulkuun esimerkiksi niistä kertovien esineiden ja dokumenttien sekä kertomusten avulla. *Esteettinen orientaatio* muodostuu ympäröivän maailman havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen ja luomisen, mutta

myös kuvittelun ja intuition kautta. Käytännössä se tarkoittaa esimerkiksi kokeellista, elämyksellistä tutustumista maailmaan musiikin, kuvataiteiden ja tarinoiden avulla. *Eettinen orientaatio* toteutuu keskusteltaessa lasta ympäröivän maailman arvoista ja normeista. Lasten jokapäiväisessä elämässä tulee esiin tilanteita, joissa voidaan pohtia ikätasoisesti esimerkiksi oikeaa ja väärää sekä laajemmin oikeudenmukaisuutta, tasa-arvoa, kunnioitusta ja vapautta. *Uskonnollis-katsomuksellisessa orientaatioissa* tutustutaan lapsen oman ja lähiympäristön uskontojen tai katsomusten perinteisiin ja tapoihin sekä annetaan mahdollisuus pohdiskeluihin. (Stakes 2005, 27–29.)

2.4 Kasvatuskumppanuus ja vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa

Kuvaan tässä luvussa kasvatuskumppanuus-käsitteen syntyä sekä vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden tekemän yhteistyön merkitystä päivähoitossa. Tarkastelen myös aiemmin julkaistuissa tutkimuksissa kasvatuskumppanuudesta esiin tulleita huomioita ja arvioita.

OECD:n varhaiskasvatuksen toteutumista arvioivassa tutkimuksessa (ks. STM 2000) tuli selkeästi esiin vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden välisen yhteistyön kehittämistarve. Vaikka raportissa Suomen varhaiskasvatusjärjestelmää pidettiin kokonaisuudessaan laadukkaana, tulevaisuuden tavoitteeksi esitettiin toiminnan läpinäkyvyyden lisäämistä. Läpinäkyvyydellä tarkoitettiin nimenomaan vanhempien asemaa varhaiskasvatuksessa pedagogisina kumppaneina pelkän asiakkuuden sijaan. (STM 2000; Alasuutarin 2010, 21 mukaan.)

Vuonna 2002 julkaistiin Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Yhtenä varhaiskasvatusta ohjaavana periaatteena kirjattiin, että kasvatuksellinen kumppanuus, vuorovaikutus ja yhteistyö lasten, varhaiskasvattajien ja vanhempien välillä ovat hyvän varhaiskasvatuksen olennainen osa. Samalla määriteltiin vanhempien oikeus osallistua oman lapsensa kodin ulkopuoliseen varhaiskasvatukseen sekä sen suunnitteluun ja arviointiin. Lisäksi tavoitteena oli

vahvistaa vanhempien välistä vertaisvuorovaikutusta ja osallistumista varhaiskasvatukseen toteuttamiseen myös tällä tasolla. (STM 2002, 17–18.)

Seuraavana vuonna 2003 julkaistussa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa *kasvatuskumppanuus* määritellään vanhempien ja henkilöstön tietoiseksi sitoutumiseksi toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa. Kasvatuskumppanuuden tulisi lähteä lapsen tarpeista, jolloin varhaiskasvatusta ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen. Vanhemmat nähdään tasaveroisina yhteistyökumppaneina, joilla on ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu sekä laajin tuntemus omasta lapsestaan. Päiväkodin kasvattajilla on puolestaan ammatillinen asiantuntemuksensa ja osaamisensa sekä ammattilaisina myös ensisijainen vastuu kasvatusyhteistyön toteutumisesta. (Stakes 2005, 31.)

Kuntien näkemyksen mukaan vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden välinen yhteistyö, kasvatuskumppanuus, on vahvistunut varhaiskasvatussuunnitelmien käyttöönoton myötä. Vuorovaikutus on koettu aiempaa avoimemmaksi ja ammattimaisemmaksi, luottamuksen ja yhteistyöhön sitoutuneisuuden on katsottu lisääntyneen. (Välimäki 2013, 186.)

Vaikka yhteisiä kasvatuskeskusteluja pidetään toimivan kasvatuskumppanuuden kannalta tärkeinä ja niiden määrää ei ole rajattu, käytännössä suurin osa kodin ja päivähoiton kasvatusyhteistyöstä toteutuu päivittäisissä kohtaamisissa vanhempien tuodessa tai hakiessa lasta päivähoitosta sekä vuosittain toteutuvissa varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa (Kaskela & Kekkonen 2006, 44–45).

Maarit Alasuutari (2010) on tarkastellut tutkimuksessaan lasten varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiskäytäntöä sekä kasvatuskumppanuuden toteutumista tässä prosessissa. Hänen mukaansa vanhemmat eivät miellä varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluiden koskevan yleisemmin päiväkotikasvatuksen sisältöjä ja pedagogiikkaa. Toisaalta päivähoiton työntekijätkään eivät pidä päiväkodin käytäntöjen pohtimista vanhemmille kuuluvana, vaan vanhempia pidetään asiantuntijana pikemminkin lapsen hoidossa ja arjen hoivassa sekä lapsen luonteen ja persoonan tuntemuksessa. Ylipäätään kasvatuskumppanuus näyttäytyy Alasuutarin tutkimuksen mukaan ennen kaikkea luottamuksellisena vuorovaikutussuhteena, eikä

siihen varsinaisesti sisällytetä kasvatuksellista keskustelua varhaiskasvatuksen pedagogisesta toiminnasta ja käytännön menetelmistä. (Alasuutari 2010, 65, 125, 194).

Lisäksi Alasuutari (2010) on huomannut, että vaikka lasten varhaiskasvatussuunnitelmia pidetään päiväkodin kasvatustoimintaa ohjaavina, ei niitä silti välttämättä käytetä lapsiryhmän toiminnan suunnitteluun ja niiden käyttö jää pitkälti päivähoitoyksiköiden omalle vastuulle (Alasuutari 2010, 177, 187–188). Uuden varhaiskasvatuslain esityksen (Pirhonen ym. 2014, 40–41) mukaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteet muuttuisivat jatkossa velvoittaviksi määräyksiksi, jotka olisi huomioitava järjestettävän varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Tämän tarkoituksena olisikin varmistaa varhaiskasvatuksen yhdenvertainen toteuttaminen koko maassa. Välimäen (2013) näkemyksen mukaan kasvatuskumppanuuden ei tulisi myöskään olla vain yhden perheen kanssa käytävää keskustelua, vaan varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteen mukaan yhdessä kasvavien lasten vanhempien ja kasvattajien vuoropuhelua. Päivähoidossa voitaisiin siis nykyistä laajemmin panostaa koko lapsiryhmän vanhempien ja henkilökunnan yhteisiin keskustelutilanteisiin. (Välimäki 2013, 188.)

Kaskela ja Kekkonen (2006) korostavat, että vanhempien osallisuuden lapsensa varhaiskasvatukseen tulisi kuitenkin tarkoittaa toimivan vuorovaikutuksen lisäksi mahdollisuutta osallistua toteutettavan varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. Tämä edellyttää myös yhteistä keskustelua kasvatuksen arvoista, käsityksistä ja menetelmistä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–27.) Poikonen ja Lehtipää (2009, 71) ovatkin huomanneet, että vaikka valtakunnallisessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes 2005) näkyy pyrkimys vanhempien osallisuuden lisäämiseen, arjessa vanhempien osallistuminen kasvatus- ja opetustyön suunnitteluun ja arviointiin on toteutunut vaihtelevasti. Uutta varhaiskasvatuslakia valmistelleen työryhmän esityksen mukaan tulevaisuudessa lasten ja vanhempien osallisuus olisi huomioitu myös yleissäännöksessä (Pirhonen ym. 2014, 46–47).

2.5 Päivähoito vanhempien näkökulmasta

Tässä luvussa kuvaan päivähoiton merkitystä vanhempien näkökulmasta sekä esittelen aiemmissa tutkimuksissa esiin tulleita vanhempien näkemyksiä päivähoiton kehittämisestä.

Vanhempien ja päivähoiton henkilöstön välisessä kasvatusyhteistyössä kohtaavat aina erilaiset – kasvatukseen, sen päämääriin ja menetelmiin, sekä hyvään lapsuuteen, vanhemmuuteen ja perheeseen liittyvät – käsitykset. Näihin vaikuttavat sekä yhteiset, kulttuurissa vallitsevat että yksilölliset kokemukset ja arvot. Kasvatuskumppanuudessa näiden erojen hyväksyminen ja kasvatuskumppanin kunnioittaminen luovat pohjan toimivalle yhteistyölle. (Karila 2006, 95–96.)

Nykypäivänä työelämä on muuttunut aiempaa haastavammaksi, epäsäännöllisemmäksi ja vaikeammin ennakoitavaksi. Esimerkiksi vuonna 2007 noin 20 prosenttia kokopäiväisellä päivähoitopaikalla olevasta lapsesta käytti hoitopaikkaansa epäsäännöllisesti (Stakes 2008; Välimäen 2013, 181 mukaan) ja vuonna 2010 epäsäännöllisesti päivähoitossa läsnä olevia lapsia oli 23 prosenttia (THL 2011; Välimäen 2013, 181 mukaan). Tämän lisäksi ovat vielä lapset, joiden vanhemmat ovat jo alun perin sopineet osapäiväisestä päivähoitosta. Päivähoitopalvelujen epäsäännöllinen käyttö luo omat haasteensa myös päivähoiton kehittämislle ja toteutukselle. (Välimäki 2013, 181.)

Kronqvist ja Jokimies (2008) ovat tutkimuksessaan selvittäneet vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuspalveluiden kehittämistä. Vanhempien vastauksissa tulivat esiin huoli päivähoitoryhmien koosta sekä riittävästä henkilökunnan määrästä ja koulutustasosta. Vanhemmat pitivät yhteistyötä päivähoiton henkilökunnan kanssa erittäin tärkeänä. Vaikka he kokivat yhteistyön toimivana, toivottiin yhteisten keskustelujen olevan säännöllisempiä sekä näille varattavan rauhallista ja kiireetöntä aikaa. Vanhemmilla oli myös näkemyksiä päivähoiton toiminnan kehittämistä kuten esimerkiksi erilaisten vaihtoehtojen, avointen toimintamuotojen tarjoaminen. Päivähoitotoiminnalta toivottiin joustavuutta. (Kronqvist & Jokimies 2008, 31–35.)

Vanhempien näkemyksiä päivähoidosta kuultiin myös uutta varhaiskasvatustalain valmisteltaessa. Tehdyn selvityksen mukaan vanhemmat pitävät varhaiskasvatuspalveluita tärkeänä, sillä ne mahdollistavat vanhempien työssäkäynnin ja tarjoavat samalla lapsille sosiaalisen, kehitystä ja oppimista tukevan, ympäristön. Varhaiskasvatus on vanhempien mielestä toteutettu kokonaisuudessaan hyvin, ja kasvatusyhteistyötä pidettiin sekä tärkeänä että toimivana. Kuitenkin vanhemmat kokivat, että kasvatusyhteistyön muotoja sekä kodin ja päiväkodin välistä tiedonkulkua tulisi parantaa. Huolta vanhemmille aiheuttivat suuret lapsiryhmät sekä toisaalta henkilökunnan vähäisyys, vaihtuvuus ja sijaisten vähäinen käyttö. Myös tilojen asianmukaisuuteen, terveellisuuteen ja turvallisuuteen vanhemmat toivoivat kiinnitettävän enemmän huomiota. Huolenaiheena oli myös erityisen tuen toteuttaminen päivähoitossa. Lisäksi vanhemmat kokivat, ettei vanhempien ja lasten osallisuus toteudu tarjottavissa varhaiskasvatuspalveluissa nykyisellään riittävästi. (Alasuutari, Karila, Alila & Eskelinen 2014, 17–45.)

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää mitä asioita vanhemmat pitävät lapsensa päivähoidossa tärkeänä. Tavoitteena on myös peilata vanhempien kuvauksia valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sisällöllisiin orientaatioihin sekä arvioida kuinka vanhempien kuvauksissa näkyy tavoite päivähoitotoiminnan kehittämisestä.

Tutkimuksen pääkysymyksenä on

Mitä vanhemmat pitävät tärkeänä päivähoidossa?

Pääkysymystä tarkentavina alakysymyksinä ovat

1. Mitä vanhempien mielestä tulisi kuulua hyvään hoitopäivään?
2. Kuinka vanhempien kuvauksissa näkyvät valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sisällölliset orientaatiot?
3. Kuinka vanhempien kuvauksissa on nähtävissä tavoite päivähoiton toiminnan kehittämisestä?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimusote ja tutkimuksessa käytetty aineisto

Tutkimuksessa käytettiin Jyväskylän kaupungin päivähoidon asiakkailtaan keräämää palvelutuoteperusteisen toiminnan ja talouden ohjausjärjestelmän (Patu) arviointiin käytettävää aineistoa. Tutkimuksessa käytetty asiakaskyselyaineisto on kerätty vuosina 2012–2014 koko Jyväskylän alueelta viidellä erillisellä verkkoympäristössä toteutetulla kyselylomakehaastattelulla. Ensimmäinen kysely toteutettiin muutamassa kaupungin päiväkotiyksikössä marraskuussa 2012. Vuonna 2013 kyselyaineistoa kerättiin kaikista alueen julkisista päivähoitoyksiköistä kolmena eri ajankohtana: helmikuussa, toukokuussa ja lokakuussa. Viimeisin kysely on toteutettu kuluvan vuoden 2014 helmikuussa.

Käytössä oleva palvelutuoteperusteinen toiminnan ja talouden ohjausjärjestelmä tähtää Varhaiskasvatuspalvelujen organisaatiossa ja yksiköissä työntekijälähtöiseen kehittämiseen ja uudistamista tukevaan johtamis- ja toimintatapaan. Toimintaa kehitettäessä pyritään ottamaan huomioon lasten ja perheiden hyvinvointi ja osallisuus, henkilöstön osaamisen hyödyntäminen ja työn ilo sekä tuottavuuden parantaminen ja palvelujen kilpailukykyisyys. Kussakin asiakaskyselyssä on mukana pysyviä asiakastytyytyväisyyttä mittaavia monivalintakysymyksiä ja pysyviä avoimia kysymyksiä

sekä yksi – toimintavuoden ajankohdan tai erilaisten asioiden selvitystarpeiden vuoksi – vaihtuva kysymys. (Ahlqvist 2014.)

Tämän tutkimuksen aineistona käytettiin toteutetuissa asiakaskyselyissä yhteen pysyvään, avoimeen kysymykseen saatuja vastauksia. Kysymyksessä pyydettiin vanhempia kuvaamaan lapsen hyvää hoitopäivää, sanatarkasti muodossa ”Ehdota, miten lapsesi hyvä hoitopäivä/kerhopäivä toteutuisi”. Tutkimus rajattiin lisäksi koskemaan ainoastaan yhden päiväkodin osalta tähän kysymykseen saatuja vastauksia, joita oli yhteensä 88. Yhden päiväkodin vanhemmilta kerätyn aineiston koettiin olevan määrältään riittävä toteutettavan tutkimuksen tarpeisiin. Mukana ovat myös ensimmäisen vuonna 2012 toteutetun kyselyn vastaukset. Kerhopäivien kuvaukset on suljettu tutkimuksen ulkopuolelle. Tämä johtuu siitä, että kerhotoiminnan pedagogisten lähtökohtien katsottiin eroavan selkeästi päivähoidosta ja sille määritellyistä tavoitteista. Tutkimusaineisto on kerätty päiväkodista, joka on minulle tuttu opintoihini kuuluvilta harjoittelujaksoilta. Koska aineisto on kerätty kyselylomakkeilla eikä kysymyksiin ole mahdollista palata, kuten esimerkiksi haastattelututkimuksissa (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 73), päiväkodin tuntemus auttaa mielestäni tulkitsemaan aineistoa paremmin. Aineiston käyttöön pyydettiin tutkimuslupa Jyväskylän kaupungin Varhaiskasvatuspalveluilta. Kyselytutkimukseen osallistuneet olivat tietoisia, että kerättyä aineistoa voidaan käyttää tutkimustarkoitukseen (Ahlqvist 2014).

Tämä tutkimus edustaa laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta, sillä saadusta avoimesta kyselyaineistosta pyritään saamaan esiin vanhempien antamia kuvauksia hyvän päivähoidon erilaisista määritelmistä. Käyttämäni tutkimusote voidaan määritellä fenomenografiseksi, sillä kiinnostus kohdistuu nimenomaan vanhempien käsityksiin tutkittavasta ilmiöstä (Metsämuuronen 2008, 34), hyvästä päivähoidosta. Myös avoin kysymyksenasettelu tukee laadullista lähestymistapaa, sillä se antaa strukturoituihin kysymyksiin verrattuna monipuolisempia ja pidempiä, vastaajien näkökulmaa laajemmin kuvaavia vastauksia (Patton 2002, 21).

Vaikka tutkimusaineisto koostuu suhteellisen monesta vastauksesta (88), tutkimuksessa ei ole siis pyritty käsittelemään vanhempien käsityksiä määrällisessä muodossa. Koska aineisto oli kerätty anonyymisti samasta vastaajajoukosta useampaan eri ajankohtaan sijoitetuilla kyselyillä, on sama henkilö saattanut vastata kysymykseen useamman

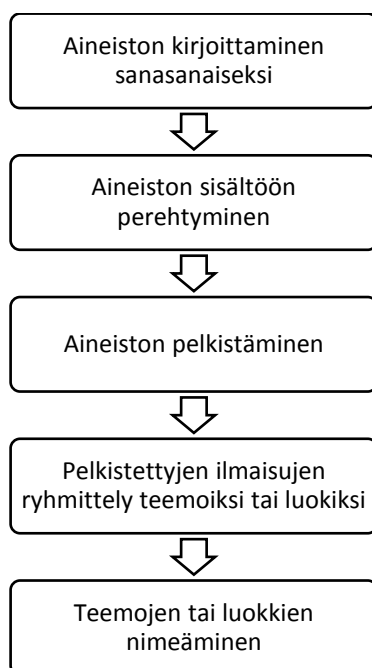
kerran ja hänen näkemyksensä olisivat aineistossa tavallaan ylliedustettuina. Lisäksi tällainen näkemyksiin perustuva aineisto saattaa olla riippuvainen kyselyn toteutuksen ajanhetkestä, ja esimerkiksi siitä millaista keskustelua on käynnissä tai millaisia viimeaikaisia tapahtumia on ollut niin yhteiskunnallisesti kuin pienempien yhteisöjen mittakaavassa. Kuten Metsämuuronen (2008, 34–35) toteaa, käsitykset ovat luonteeltaan dynaaminen ilmiö. Fenomenografisen tutkimuksen näkökulmasta ihmisen ei myöskään tarvitse olla tietoinen käsitystensä pohjana olevista kokemuksista. Avoimiin kysymyksiin saaduissa vastauksissa voi siis näkyä myös vastaajien osin tiedostamattomia tai jäsentymättömiä näkemyksiä ilmiöstä. (Huusko & Paloniemi 2006, 166.)

Valmiin aineiston käyttöä puolsi nimenomaan se, että vastaavan, päiväkodeista itse kerätyn aineiston tiedonantajina olisivat olleet todennäköisesti jo aiemmin tähän kyseiseen asiakaskyselytutkimukseen osallistuneet vanhemmat. Heidän kannaltaan olisi tarpeetonta ja vaivalloista vastata melko samanlaisiin kysymyksiin toistamiseen. Koska varsinainen aineistonkeruu on toteutettu jo aiemmin, oli tutkimuksen eettisyyden kannalta huomioitava lähinnä se, että asiakaskyselyyn vastanneiden vanhempien vastausten käyttö tutkimuksessa toteutuu puolueettomasti. Fenomenografisessa, ihmisten käsityksiä koskevassa, tutkimusasetelmassa on kuitenkin syytä pitää aina mielessä, että yhteinen koettu todellisuus näyttäytyy yksilöille aina erilaisena, samoin yksilöitten siitä muodostamat käsitykset. Yhtä lailla myös tutkijan omat käsitykset vaikuttavat hänen tekemiinsä tulkintoihin. Tutkijan tuleekin olla tietoinen omista käsityksistään sekä avoin vastaajien käsityksille. (Huusko & Paloniemi 2006, 165–166.)

Lopuksi on syytä todeta, että vaikka tutkimuksen lähtökohdissa tuodaan esiin kasvatuskumppanuuden osapuolien näkemysten ja odotusten mahdolliset eroavaisuudet, tutkimus käsittelee vain yhden osapuolen, vanhempien, näkemyksiä toteutettavasta varhaiskasvatuksesta.

4.2 Aineiston analysointi

Laadullisen aineiston analyysin tarkoituksena on tuottaa laajemmasta, hajanaisesta aineistosta selkeää ja tiivistä informaatiota tutkittavasta asiasta (Eskola & Suoranta 2008). Käytän tutkimuksessani analyysimenetelmänä Tuomen ja Sarajärven (2009, 108–113) kuvaamaa aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Kuviossa 1 on esitetty aineistolähtöisen sisällönanalyysin eteneminen tässä tutkimuksessa.

KUVIO 1. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin eteneminen (mukaillen Tuomea & Sarajärveä 2009, 109).

Patton (2002, 434) korostaa tutkijan velvollisuutta kuvata tutkimuksellista prosessia mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ja totuudenmukaisesti, ja olenkin seuraavissa alaluvuissa pyrkinyt kuvaamaan analyysiprosessin selkeästi ja riittävän yksityiskohtaisesti, jotta lukija sen perusteella pystyisi seuraamaan päätymistäni myöhemmin esitettyihin tuloksiin.

4.2.1 Litterointi ja pelkistämiminen

Tässä tutkimuksessa käytetty aineisto, avoimiin kysymyksiin saadut vastaukset, oli tulosteena ranskalaisin viivoin listattuina. Vastausten pituus vaihteli yhdestä sanasta useita kappaleita sisältäviin teksteihin. Aineiston analysoinnin toteuttamiseksi litteroin vastaukset sähköiseen muotoon eli kirjoitin ne sanasanaiseksi taulukko-ohjelmaan. Valitsin tallennusmuodoksi taulukko-ohjelman aineiston laadullisesta käsittelytavasta huolimatta, sillä aineiston hallitseminen tuntui helpommalta jokaisen vastauksen ollessa omalla rivillään. Lisäksi taulukkomuotoiseen tiedostoon on helppo luoda erilliset sarakkeet esimerkiksi vanhempien odotuksille, sisällöllisille orientaatioille sekä aineistosta tehdyille päätelmille ja havainnoille, ja poimia joukosta nopeasti tarvittavat tiedot. Taulukoituani vastaukset pelkistin ne jakamalla kunkin vastauksen erillisiin yksiköihin, joista jokainen edusti yhtä vanhemman päivähoidolle asettamaa toivetta tai odotusta. Pelkistämisessä on siis kyse aineiston pilkkomisesta helpommin tulkittaviin osiin (Eskola & Suoranta 2008, 154). Käytännössä pelkistämällä saadut yksiköt olivat joko yksittäisiä sanoja tai pidempiä yhteen seikkaan liittyviä kuvauksia.

Vanhemmat ovat vastauksissaan lähestyneet kysymystä lapsensa hyvästä hoitopäivästä kahdenlaisesta näkökulmasta: osa on antanut vastauksensa ikään kuin tapauskohtaisesti, omaa lastansa koskevana toiveena, osa puolestaan yleisemmin päivähoitotoimintaa koskevana. Monet oman lapsensa hoidon pohjalta kysymykseen vastanneet vanhemmat ovat vain todenneet nykyisen hoidon olevan tällaisenaan hyvää ja toimivaa. Hyvän päivähoidon määritelmä on kuitenkin jokaiselle yksilöllinen kokemus, eikä näistä vastauksista voida päätellä mistä hyvä päivähoitopäivä vastaajan mielestä koostuu.

Lisäksi yhdessä vastauksessa tulkintaa vaikeutti se, että vastaaja viittasi kyselytutkimuksen aiempaan puolistrukturoituun kysymykseen antamaansa vastaukseen, joten irrallista vastausta ei pystytty tulkitsemaan. Yksi vastaajista oli myös jättänyt kokonaan vastaamatta kysymykseen. Nämä molemmat vastaukset jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle.

4.2.2 Teemoittelu ja luokittelu

Seuraavaksi ryhmittelin aineistosta pelkistämäni yksittäiset toiveet ja odotukset. Luin ensin vastaukset läpi useampaan kertaan ja katsoin millaisia vastauksia esiintyi. Tässä vaiheessa – kuten koko tutkimusprosessin ajan – kirjasin samalla tekemiäni huomioita vapaasti tutkimuspäiväkirjaan.

Toteutin aineiston ryhmittelyn kahdella eri tavalla, jotta saisin vastaukset tutkimuksen alakysymyksiin 1 ja 2. Aluksi teemoittelin vastaukset aineistolähtöisesti ja tämän jälkeen luokittelin vastaukset sisällöllisten orientaatioiden mukaan. Olen kuvannut nämä ryhmittelyprosessit selkeyden vuoksi omissa alaluvuissaan.

Aineistolähtöinen teemoittelu

Aloitin teemoittelun siirtämällä pelkistämäni vastaukset taulukko-ohjelmasta tekstinkäsittelyohjelmaan. Tämän jälkeen merkitsin pelkistetyt vastaukset värikoodeilla eri ryhmiin eli teemoihin, mikä antoi nopeasti yleiskuvan vastausten sisällöstä. Tässä vaiheessa muutin vielä ryhmien nimiä ja sisältöjä useampaan kertaan niin, että koin niiden kattavan koko aineiston sisällön. Eskolan ja Suorannan (2008, 155) mukaan laadullisessa analyysissä koodaamisella eli indeksoinnilla tarkoitetaan tiettyjen koodien eli merkkien liittämistä tutkijan tulkinnan mukaisesti aineiston määriteltyihin tekstijaksoihin. Toisinaan tämä käytetty luokitusjärjestelmä muodostetaan vasta analyysiprosessin kuluessa, kuten yllä toimintatapaani kuvasin. Teemoittelussa pyrin löytämään ja erottelemaan aineistosta tutkimuskysymysten kannalta olennaiset asiat.

Aluksi pyrin näkemään aineistosta toistuvia teemoja, joiden mukaan jaoin vanhempien odotukset niitä kuvaaviin ryhmiin. Teemoittelun tavoitteena oli saada vastaus siihen mitä vanhempien mielestä tulisi kuulua lapsen hyvään hoitopäivään. Tässä vaiheessa lähestymistapa oli aineistolähtöinen, eikä aineistoa tulkittu mistään teoreettisista olettamuksista käsin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 151–152; ks. Eskola & Suoranta 2008, 155). Taulukossa 1 on esitetty luomani alateemat sekä näiden perusteella luodut yläteemat, joita kuvaan jäljempänä.

Osa vastauksista oli pelkistämisen jälkeenkin moniselitteisiä. Sen sijaan, että olisin yrittänyt jakaa tällaisia termejä kahdeksi erilliseksi ja eri merkitykselliseksi sanaksi, koodasin sanan useammalla värillä. Koska aineistoa ei käsitelty määrällisesti, tämä ei muuttanut aineiston koostumusta. Esimerkkinä tästä toimii muun muassa monimerkityksinen termi ”tuttuus”, joka sisältää sekä turvallisuuden tunteen, läheisyyden ja rakkauden tunteet että hallinnollisena ulottuvuutena henkilökunnan pysyvyyden.

Seuraavaksi teemoittelin vastaukset kolmeen yläteemaan: (1) toiminnan konkreettinen sisältö, (2) toiminnan henkinen sisältö ja (3) toiminnan puitteet. Taulukossa 1 on esitetty luomani yläteemat sekä näihin sisältyvät alateemat. Liitteessä 1 on lisäksi esitetty teemojen sisällöistä sekä pelkistettyjä että alkuperäisiä aineistoesimerkkejä.

Toiminnan konkreettinen sisältö muodostui kolmesta alateemasta, joita olivat *perushoito*, *leikki*, *ulkoilu* sekä *ohjattu toiminta*. Perushoidon teeman alle kuuluivat ruokaan, lepoon ja vaatetukseen liittyvät odotukset. Ohjatun toiminnan teema sisälsi sekä yleisiä mainintoja toiminnasta ja toimintatuokioista että tarkempia määrittelyjä toiminnan sisällöstä kuten esimerkiksi askartelu tai musiikkituokio.

TAULUKKO 1. Luodut alateemat sekä näiden yläteemat.

Alateema	Yläteema
Perushoito	<i>Toiminnan konkreettinen sisältö</i>
Leikki	
Ulkoilu	
Ohjattu toiminta	
Ilmapiiri	<i>Toiminnan henkinen sisältö</i>
Läheisyyden, turvan ja rakkauden tarpeet	
Yksilöllisyys ja lapsilähtöisyys	
Vuorovaikutus ja kuuleminen	
Kasvatuskumppanuus	<i>Toiminnan puitteet</i>
Fyysinen turvallisuus	
Toiminnan struktuuri ja yhteiset säännöt	
Päivähoidon rakenteelliset tekijät	

Toiminnan henkinen sisältö muodostui viidestä alateemasta, joita olivat *läheisyyden, turvan ja rakkauden tarpeet, ilmapiiri, vuorovaikutus ja kuuleminen, yksilöllisyys ja lapsilähtöisyys* sekä *kasvatuskumppanuus*. Vaikka esimerkiksi kasvatuskumppanuutta olisi voitu pitää konkreettisenä toimintamuotona, halusin ottaa sen teemoittelussani huomioon nimenomaan henkisenä sisältönä, kuulemisen ja vuorovaikutuksen kontekstissa, sillä aineistossa vanhempien vastauksissa korostui nimenomaan kasvatuskumppanuuden vuorovaikutuksellinen puoli. Myös kirjallisuudessa kasvatuskumppanuus mielletään nimenomaan luottamukselliseksi vuorovaikutussuhteeksi (Alasuutari 2010; Kaskela & Kekkonen 2006; Poikonen & Lehtipää 2009, 85).

Toiminnan puitteet muodostuivat *fyysisestä turvallisuudesta, toiminnan struktuurista ja yhteisistä säännöistä* sekä *päivähoidon rakenteellisista tekijöistä*. Toiminnan struktuurin teeman alla olivat muun muassa odotukset, jotka liittyvät päivärytmiin ja pienryhmien käyttöön. Näitä tekijöitä on mahdollista muokata yksikkötasolla päiväkodissa ja lapsiryhmässä. Päivähoidon rakenteelliset tekijät ovat puolestaan riippuvaisia yksikkötasoa laajemmista yhteiskunnallisista ja kuntatason määräyksistä ja ohjeistuksista. Näitä ovat muun muassa lapsiryhmien koko, henkilökunnan määrä ja sijaisten käyttö.

Sisällöllisiin orientaatioihin perustuva luokittelu

Teemoiteltuani aineiston edellä kuvatulla tavalla, luokittelin vielä alkuperäisen pelkistetyn aineiston varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes 2005) kuvattujen sisällöllisten orientaatioiden mukaan. Nämä sisällölliset orientaatiot toimivat toisen alakysymyksen tulkinnan teoreettisena pohjana (Tuomi & Sarajärvi 2009, 152). Luokittelun tarkoituksena oli saada vastaus siihen kuinka vanhempien kuvauksissa näkyvät valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sisällölliset orientaatiot. Tässä vaiheessa lähdin analyysissä liikkeelle jo edellisessä vaiheessa tekemästäni teemoittelusta, sillä jo koodatusta aineistosta on helppo poimia esiin lähempään tarkasteluun haluttuja kohtia (Eskola & Suoranta 2008, 155).

Luokkina toimivat sisällölliset orientaatiot olivat matemaattinen orientaatio, luonnontieteellinen orientaatio, historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio, esteettinen orientaatio, eettinen orientaatio sekä uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. Näiden orientaatioiden sisällöt on kuvattu luvussa 2.3 ja ne on esitelty sanatarkkoina lainauksina liitteessä 2.

4.2.3 Päivähoitotoiminnan kehittämisideat sekä vastaajien tyypittely

Lisäksi poimin vastauksista selkeästi toiminnan kehittämiseen tähtäävät ajatukset, jotka vastaavat sellaisenaan tutkimuksen kolmanteen alakysymykseen. Esittelen nämä vanhempien päivähoitotoiminnan kehittämisideat tutkimuksen tuloksia käsittelevässä luvussa 5.

Vastauksista pystyin myös havaitsemaan, että vanhemmilla oli erilaisia lähestymistapoja esitettyyn kysymykseen hyvästä päivähoidosta. Tämän perusteella tyypittelin vanhemmat neljään vastaajakategoriaan: (1) *päivähoitoon tyytyväiset, jotka eivät mainitse odotuksia päivähoidolle*, (2) *päivähoitoon tyytyväiset, joilla on odotuksia päivähoidolle*, (3) *päivähoitoon neutraalisti suhtautuvat, joilla on odotuksia päivähoidolle* sekä (4) *päivähoitoon tyytymättömät, joilla on odotuksia päivähoidolle*. Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, että koska aineisto oli kerätty anonyymisti samasta vastaajajoukosta useampaan eri ajankohtaan sijoitetuilla kyselyillä, on sama henkilö saattanut vastata kysymykseen useamman kerran.

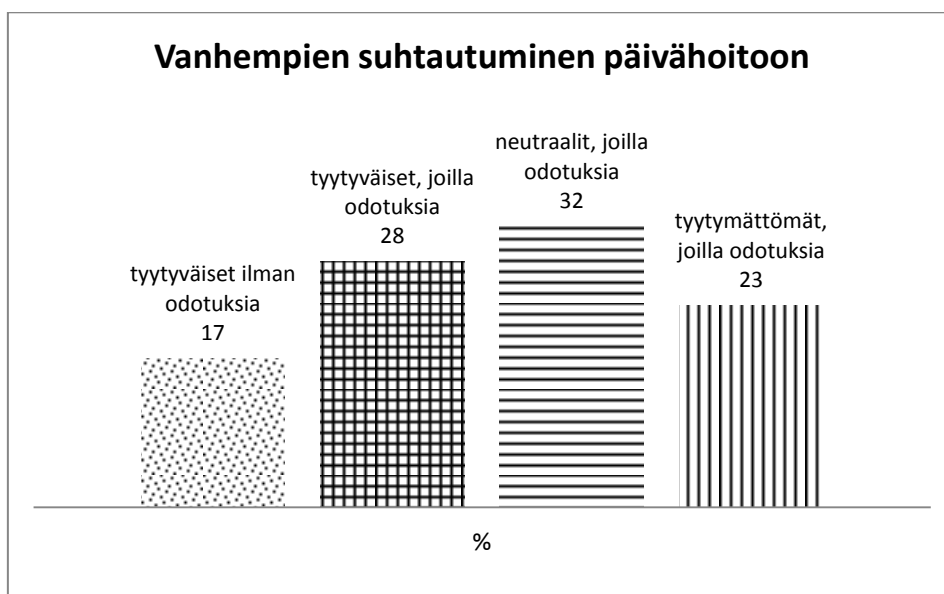
5 TULOKSET

5.1 Vanhempien suhtautumisen näkyminen odotuksissa

Vanhempien suhtautuminen esitettyyn kysymykseen hyvästä päivähoitosta vaihteli. Tämän perusteella vanhemmat voitiin jakaa neljään vastaajakategoriaan: (1) *päivähoitoon tyytyväiset, jotka eivät mainitse odotuksia päivähoidolle*, (2) *päivähoitoon tyytyväiset, joilla on odotuksia päivähoidolle*, (3) *päivähoitoon neutraalisti suhtautuvat, joilla on odotuksia päivähoidolle* sekä (4) *päivähoitoon tyytymättömät, joilla on odotuksia päivähoidolle*. Tässä yhteydessä on syytä jälleen korostaa, että koska aineisto oli kerätty anonyymisti samasta vastaajajoukosta useampaan eri ajankohtaan sijoitetuilla kyselyillä, on sama henkilö saattanut vastata kysymykseen useamman kerran. Tämän vuoksi olenkin esittänyt tulokset suhteellisina prosenttiosuuksina eikä lukumäärinä. Seuraavalla sivulla olevassa kuviossa 2 on esitetty vanhempien vastausten suhteellinen jakautuminen kategorioihin.

Kaikkien tutkimukseen osallistuneiden vanhempien vastauksissa vajaassa viidesosassa (17 %) koettiin lapsen saaman päivähoiton olevan jo sellaisenaan hyvää, eivätkä nämä vanhemmat ole esittäneet kehittämissuhteita tai määritelleet mitä tekijöitä arvostavat päivähoitossa. Kutsun näitä vanhempia vastaustensa perusteella ”tyytyväisiksi ilman odotuksia”.

Noin kolmasosa (28 %) vanhemmista oli vastaustensa perusteella ”tyytyväisiä, joilla on odotuksia.” Osa heistä mainitsi vastauksissaan tyytyväisyytensä tällä hetkellä toteutuvaan päivähoitoon ja esitti lisäksi omia odotuksiaan päivähoidolle. Osa puolestaan totesi lapsensa saaman päivähoiton olevan hyvää ja luetteli lisäksi vastauksissaan päivähoidossa jo toteutuneita asioita. Mielestäni on tärkeää huomata, että tällöin kyse ei ole ainoastaan olemassa olevan tilanteen määrittelystä, vaan kyseessä on nimenomaan vanhempien mielipide siitä, mitä he päivähoidossa arvostavat – mitkä ovat heidän odotuksensa.

KUVIO 2. Vanhempien vastausten jakautuminen tyytyväisyyden ja odotusten perusteella.

Noin kolmasosassa vanhempien vastauksia (32 %) ei ilmaistu selkeästi tyytyväisyyttä tai tyytymättömyyttä toteutuneeseen päivähoitoon, mutta vanhemmat kertoivat määritelmänsä hyvälle päivähoidolle. Nämä vanhemmat olivat vastaustensa perusteella ”neutraaleja, joilla on odotuksia”.

Noin neljänneksen (23 %) vastauksissa oli nähtävissä tyytymättömyyttä nykyiseen päivähoitoon ja he toivat ilmi odotuksiaan päivähoidolle. Nämä vanhemmat olivat vastaustensa perusteella ”tyytymättömiä, joilla on odotuksia”.

5.2 Vanhempien näkemykset hyvästä hoitopäivästä

Ensimmäisenä alakysymyksenä tutkimuksessani oli ”Mitä vanhempien mielestä tulisi kuulua hyvään hoitopäivään?” Neljässä viidestä (n=72) tutkimukseen osallistuneen vanhemman vastauksista oli määritelty mitä hyvään hoitopäivään sisältyy, loppuisissa vastauksissa oli ainoastaan todettu lapsen saaman hoidon olevan nykyisellään hyvää. Tarkastelen alla nimenomaan hyvän päivähoidon määritelleiden vanhempien vastauksia. Tuloksia tulkittaessa on hyvä muistaa, että suurin osa vanhemmista oli maininnut sekä lukumäärältään useampia että useampaan kategoriaan ja alakategoriaan kuuluvia odotuksia. Lisäksi, kuten olen jo aiemmin todennut, sama henkilö saattanut vastata kysymykseen useamman kerran, sillä aineisto on kerätty samasta vastaajajoukosta useampana eri ajankohtana.

Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa 2 on esitetty vanhempien vastauksissaan nimeämiä hyvän päivähoidon tekijöitä. Tekijät on esitetty esiintymisfrekvenssien mukaisessa järjestyksessä.

Vanhempien kuvauksissa hyvästä hoitopäivästä seitsemässä kymmenestä (n=49, vastanneista 68 %) oli mainittu *toiminnan ulkoiseen sisältöön* kuuluvia odotuksia. Kaikkein yleisimpänä mainittiin *ohjattu toimintaan* sisältyviä tekijöitä ja heti seuraavana mainittiin *leikki*, alle puolessa vastauksissa oli mainittu *perushoito* ja *ulkoilu*.

Samoin seitsemässä kymmenestä (n=48, vastanneista 67 %) hyvän hoitopäivän määritelleen vanhemman vastauksessa oli mainittu *toiminnan henkisen sisältöön* kuuluvia odotuksia. Yleisimpinä – noin puolessa vastauksissa tämän kategorian sisällä – esiintyivät sekä *läheisyyden, turvan ja rakkauden tarpeet, vuorovaikutus ja kuuleminen* että *ilmapiiri*. Hieman alle puolessa vanhempien vastauksissa mainittiin *yksilöllisyys ja lapsilähtöisyys* ja viidenneksessä *kasvatuskumppanuus*.

TAULUKKO 2. Vanhempien vastauksissaan (n=72) nimeämiä hyvän päivähoidon tekijöitä.

Yläkategoria	Alakategoria	n	osuus (%) vanhempien vastauksista (n=72)	osuus (%) kategorian sisällä
Toiminnan				
konkreettinen sisältö		49	68	100
	Ohjattu toiminta	37	52	76
	Leikki	31	43	63
	Perushoito	21	29	43
	Ulkoilu	16	22	33
Toiminnan henkinen				
sisältö		48	67	100
	Läheisyyden, turvan ja rakkauden tarpeet	25	35	52
	Vuorovaikutus ja kuuleminen	25	35	52
	Ilmapiiri	24	33	50
	Yksilöllisyys ja lapsilähtöisyys	21	29	44
	Kasvatuskumppanuus	10	14	21
Toiminnan puitteet		44	61	100
	Toiminnan struktuuri ja yhteiset säännöt	24	33	55
	Päivähoidon rakenteelliset tekijät	21	29	48
	Fyysinen turvallisuus	10	14	23

Kuusi kymmenestä (n=44, vastanneista 61 %) hyvän hoitopäivän määritelleistä vanhemmista oli vastauksissaan maininnut *toiminnan puitteisiin* kuuluvia odotuksia. Hieman yli puolessa näissä vanhempien vastauksissa oli erilaisia *toiminnan struktuuriin ja yhteisiin sääntöihin* liittyviä odotuksia, hieman alle puolessa *päivähoidon rakenteellisiin tekijöihin* liittyviä ja reilussa viidesosassa *fyysiseen turvallisuuteen* liittyviä odotuksia.

5.3 Sisällöllisten orientaatioiden näkyminen vanhempien kuvauksissa

Toisena alakysymyksenä oli ”Kuinka vanhempien kuvauksissa näkyvät valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sisällölliset orientaatiot?” Tutkimuksen osallistuneiden vanhempien vastauksista kolmasosassa (33 %) tuli esiin sisällöllisiin orientaatioihin luettavia toimintoja. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellyistä kuudesta sisällöllisestä orientaatiosta neljä tuli esiin vanhempien vastauksissa. Näitä sisältöalueita olivat *luonnontieteellinen orientaatio*, *historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio*, *esteettinen orientaatio* ja *eettinen orientaatio*. Sen sijaan matemaattinen ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio eivät tulleet esiin yhdessäkään vastauksessa.

Sekä luonnontieteellinen että historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio näkyivät vastauksissa mainintoina lähiympäristöön tehtävistä retkistä. Luonnontieteellisen orientaatioon kuuluva kokeellisuus tuli esiin myös pienviljelystä mainittaessa.

Esteettinen orientaatio sai vanhempien vastauksissa eniten mainintoja. Näitä sisältöjä kuvattiin esimerkiksi termeillä luovuus, musiikki, laulu, taide ja lorut, ja tätä orientaatiota pidettiin esiintyvien mainintojen määrän perusteella tärkeänä osana varhaiskasvatusta.

Myös eettisen orientaation painotukset tulivat näkyviin useissa vastauksissa. Lasten välisistä sosiaalisista suhteista huolehtiminen sekä sääntöjen läpikäyminen yhteisten keskustelujen avulla koettiin tärkeänä.

5.4 Päivähoidon toiminnan kehittäminen vanhempien kuvauksissa

Tutkimukseni kolmantena alakysymyksenä oli ” Kuinka vanhempien kuvauksissa on nähtävissä tavoite päivähoiton toiminnan kehittämisestä?” Erilaisia kehittämisideoita esitettiin noin viidesosassa (n=17) tutkimukseen osallistuneiden vanhempien vastauksissa. Tavoite toiminnan kehittämisestä näkyi niin päivähoitoon tyytyväisten, siihen neutraalisti suhtautuvien kuin myös päivähoitoon tyytymättömien vanhempien vastauksissa.

Päivähoidon toiminnan kehittämiseen tähtääviä, toiminnallisia ehdotuksia olivat *tukiviittomien käyttö koko ryhmässä, pienviljelyn aloittaminen päiväkodin piha-alueella ja yrittäjyyshenkisyden huomioiminen toiminnassa* (esimerkiksi päiväkodin leikkitiloista huolehtiminen yhteisvastuullisesti sekä siihen kytketty palkitsemisjärjestelmä). Näistä konkreettisista toimintaideoista kahdessa jälkimmäisessä oli myös maininta siitä, että vanhempi olisi tarvittaessa itse halukas osallistumaan toiminnan toteutukseen.

Lisäksi osa vanhempien kehittämisideoista liittyy toiminnan puitteisiin – ajan ja tilojen käyttöön sekä yhteisiin sääntöihin. Tällaisia olivat *kahden nukkumatilat (”lepäävät” ja ”nukkuvat”) käyttö suuressa lapsiryhmässä, synttäriherkkujen poisjättäminen, liikunnan ja ulkoilun määrän lisääminen, päiväkodin piha-alueen porttien ja aitojen parantaminen sekä ns. piirituokioiden rajoittaminen yhteen päivässä*. Vastauksissa mainittiin myös useampaan otteeseen toive *ryhmäkoon pienentämisestä sekä henkilökunnan määrän ja tarvittaessa sijaisten käytön lisäämisestä*.

6 POHDINTA

6.1 Tutkimuksen eettisyyden arviointia

Tutkimuksen eettisyys kytkeytyy koko tutkimuksen laatuun ja sen luotettavuuteen, eikä se tarkoita vain teknisiä aineistoon ja käytettyihin metodeihin liittyviä valintoja (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 127–128). Kuvaan tässä luvussa tarkemmin tekemiäni tutkimuseettisiä valintoja ja pohdintoja Tuomen ja Sarajärven teokseen ”Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi” (2009, 125–133) pohjautuen.

Tieteellinen tiedon tuottaminen ei sinällään saisi olla itseisarvo, vaan jo tutkimusaiheen valinta ja tutkimuskysymysten asettaminen vaatii eettistä harkintaa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 128–129). Vaikka tutkimukseni kohteena ovat vanhempien näkemykset päivähoidosta, olen muotoillut tutkimuskysymykset siten, että ne eivät muodostaisi eettistä ristiriitaa päivähoidon kasvatuskumppanuuden osapuolien näkemysten välille.

Aineistoon liittyvää tutkimuseettistä pohdintaa olen käynyt jo luvussa 4.1. Tiivistettynä yhteenvedona voidaan todeta, että tutkimusaineisto on kerätty sähköisenä päivähoiton asiakaskyselynä anonyymeilta jyvaskyläläisiltä vanhemmilta. Kyselyyn vastanneet vanhemmat olivat tietoisia, että kerättyä aineistoa voidaan käyttää myös tutkimustarkoituksiin. Tutkimuksessa käyttämäni aineisto on kerätty päiväkodista, jossa

olen suorittanut opintoihini kuuluvia harjoittelujaksoja. Perusteena tälle oli, että mielestäni päiväkodin tuntemuksesta voisi olla hyötyä tulkittaessa valmista, aiemmin kerättyä aineistoa. Valmiin asiakaskyselyaineiston käyttö oli myös eettinen valinta: koska aineistoa kerätään, on sitä myös mielekästä käyttää.

Olen yllä kuvatun lisäksi muutoinkin pyrkinyt läpi tutkimuksen toteuttamaan Suomen Akatemian (2003, 5–6) määrittelemää hyvää tieteellistä käytäntöä. Olen noudattanut tutkimuksessani rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta sekä pyrkinyt kuvaamaan tutkimusprosessin mahdollisimman selkeästi. Myös muiden tutkijoiden tuloksiin olen viitannut asiaankuuluvalla tavalla.

6.2 Tutkimuksen luotettavuuden arviointia

Tutkimuksen luotettavuuden pohjana on aina hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen. Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää, että tutkimustyö on kokonaisuudessaan toteutettu huolellisesti ja tarkasti sekä eettiset näkökohdat huomioiden. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132–133.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysointi ja sen täsmällinen kuvaus kytkeytyy erottamattomasti tutkimuksen luotettavuuteen (Eskola & Suoranta 2008, 208; Patton 2002, 434) ja jo luvussa 4 olen pyrkinyt kuvaamaan tätä prosessia yksityiskohtaisesti. Tässä luvussa käyn läpi vielä tarkemmin tutkimuksen luotettavuuden kriteerejä. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin liittyy metodikirjallisuudessa moninaisia käsityksiä ja painotuksia, ja olen tässä tutkimuksessa pyrkinyt arvioimaan luotettavuutta lähinnä Tuomen ja Sarajärven (2009, 136–149) sekä osittain Eskolan ja Suorannan (2008, 208–212) mukaan. Olen maininnut myös suomenkielisten luotettavuuden kriteerejä kuvaavien termien jälkeen suluissa vastaavan englanninkielisen, vakiintuneen ja yksiselitteisemmän, termin.

Tutkimuksen luotettavuuden yhtenä kriteerinä voidaan pitää *uskottavuutta* (*credibility*). Tämä tarkoittaa sitä, että tutkijan on arvioitava omien käsitteellistämisiensä ja tulkintojensa vastaavuutta tutkimukseen osallistuneiden käsityksiin. (Eskola & Suoranta

2008, 210.) Johdanto-luvussa olen tuonut esiin omat lähtökohtani tutkimuksen toteuttajana. Tutkimukseni käsittelee vanhempien näkemyksiä lapsensa hyvästä päivähoitopäivästä. Lastentarhaopettajakoulutukseni lisäksi olen kolmen lapsen äiti, minkä voi jossain määrin nähdä lisäävän ymmärrystä tutkimukseen osallistuneiden vanhempien käsityksistä. Lisäksi olen suorittanut opetusharjoittelujaksoni tutkimuspäiväkodissa ja toimintaympäristö on minulle tuttu. Koska tutkimusaineisto on kerätty nimettömänä verkkoympäristössä, minulla ei ole ollut mahdollisuutta varmistaa tulkintojeni paikkaansa pitävyyttä vastaajilta. Toisaalta käsitykset ovat luonteeltaan dynaamisia (Metsämuuronen 2008, 34–35) ja informanttienkin voi olla jälkikäteen vaikea arvioida vastaustensa merkityksiä.

Tutkimustulosten *siirrettävyys* (*transferability*) sellaisenaan toiseen ympäristöön on Eskolan ja Suorannan (2008, 211–212) mukaan mahdollista vain tietyin ehdoin. Koska tutkimustulokset ovat sidoksissa sekä ajanhetkeen että paikkaan, toisi vastaava tutkimus toteutettuna samoillakin vastaajilla eri ajanhetkenä erilaisen tuloksen. Tutkimus antaa kuitenkin yleistä suuntaa sille, mitä Suomessa vanhemmat pitävät hyvässä päivähoitossa olennaisena sekä käsityksen siitä missä määrin vanhemmat ovat kiinnostuneita päivähoiton kehittämisestä. Tulosten siirrettävyyttä olen pyrkinyt vahvistamaan vertaamalla niitä aiempaan tutkimustietoon.

Tutkimuksen *varmuutta* (*dependability*) lisää tutkimukseen kulkuun liittyvien tietoisesti valittujen ja ennakoimattomien tekijöiden huomioiminen. Tutkimuksen *vahvistuvuus* (*confirmability*) puolestaan merkitsee sitä, että tulokset ja niistä tehdyt tulkinnat saavat tukea vastaavista, aikaisemmin toteutetuista tutkimuksista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 138–139.) Olen pyrkinyt tarkasti kuvaamaan luvussa 4 aineistoon liittyvät tekijät ja analyysiprosessin kulun sekä perustelevaan saamistani tuloksista tekemäni johtopäätökset. Tutkimusaineistoon liittyvä olennainen huomio on, että koska aineisto on kerätty anonymisti samasta vastaajajoukosta useampaan eri ajankohtaan sijoitetulla kyselyllä, on sama henkilö saattanut vastata kysymykseen useamman kerran. Lisäksi ulkopuolisena tutkijana en ole perillä millaista ajankohtaista keskustelua tutkimuspäiväkodissa on käyty kyselyjen toteutuksen ajanhetkinä. Käyttämäni aineiston pohjalta ei pystytä myöskään päättelemään kuinka kattava tai edustava otos kaikista päivähoitossa olevien lasten vanhemmista asiakaskyselyyn vastanneet vanhemmat ovat.

Vaikka koko tutkimuksen lähtökohtana on ollut oma näkemykseni siitä, että vanhemmilla on päivähoitolle perushoitoa laajempia odotuksia sekä halua osallistua toiminnan suunnitteluun, olen pyrkinyt pitämään tietoisesti omat näkemykseni erillään analysoidessani ja tulkitessani aineistoa.

Vaikka olen määritellyt tutkimusotteeni laadulliseksi, olen tulososiossa selkeyden ja helppolukuisuuden vuoksi käyttänyt myös määrällistä esittämistapaa.

Tutkimuksessa käyttämäni lähdekirjallisuuden olen pyrkinyt valitsemaan ajankohtaisuuteensa ja tutkimuskohteeseen – suomalaiseen yhteiskuntaan ja päiväkotijärjestelmään – rinnastettavuutensa perusteella. Tämän vuoksi kirjallisuus koostuu suurelta osin suomenkielisestä kirjallisuudesta.

6.3 Tutkimustulosten tarkastelua

Aloittaessani tutkimusta minulla oli selkeä ajatus siitä, että päivähoito palveluna ei merkitse vanhemmille vain lapsen työnaikaista säilytyspaikkaa. Lisäksi uskoin, että vanhempien odotukset päivähoitolle ovat perushoitoa laajemmat. Tämä oletukseni sai vahvistusta, sillä *toiminnan ulkoisen sisällön* teemaan kuuluvista odotuksista yleisimpänä alateemana mainittiin nimenomaan *ohjattu toiminta* (76 %).

Tutkimuksen perusteella vanhempien odotukset päivähoitolle käsittivät yhtä lailla niin *toiminnan ulkoisen sisältöön* ja *toiminnan henkinen sisältöön* kuin *toiminnan puitteisiin* luettavia tekijöitä. Hyvään päivähoitoon kuului vanhempien näkemysten mukaan nimenomaan ohjattu toiminta sekä leikki. Vanhemmat toivat myös esille nimenomaan lapsen emotionaalista hyvinvointia tukevia tekijöitä. Sen sijaan vanhempien ja päivähoidon henkilöstön välinen vuorovaikutus ja yhteistyö, kasvatuskumppanuus, sai vähemmän mainintoja. Esimerkiksi uutta varhaiskasvatustilaa varten tehdyn selvityksen (Alasuutari ym. 2014) mukaan vanhemmat pitivät kasvatuskumppanuutta päivähoitossa melko tärkeänä. Voikin olla, että koska tutkimusaineistoni pohjautuu kysymykseen nimenomaan lapsen hyvästä hoitopäivästä, on kysymyksen asettelu suunnannut vanhempien huomiota enemmän lapsinäkökulmaan.

Myös *toiminnan puitteisiin* liittyvät maininnat koskivat nimenomaan lapsen hyvinvoinnin turvaamista. Esimerkiksi päivähoidon rakenteellisissa tekijöissä painottuivat välillisesti päivähoitoympäristön ilmapiiriin ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät kuten henkilökunnan määrä ja lapsiryhmien koko. Uuden varhaiskasvatuslain laatimista varten tehdyssä selvityksessä (Alasuutari ym. 2014) tuli vastaavasti esiin, että vanhempia huolestutti nimenomaan henkilökunnan määrä, sijaisten vähäinen käyttö sekä suuri ryhmäkoko.

Lisäksi tulosten perusteella voidaan ajatella, että vanhempien odotuksissa päivähoitolle näkyy myös toteutuneen päivähoidon laatu. Jos vanhemmat kokevat lapsen perustarpeiden ja päivähoidon rakenteellisten tekijöiden olevan jo kunnossa, he kiinnostuvat myös enenevässä määrin päivähoidon pedagogisesta toteutuksesta.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (Stakes 2005) sisällölliset orientaatiot löytyivät myös osittain vanhempien hyvän päivähoidon määritelmistä. Kuudesta sisällöllisestä orientaatiosta neljän orientaation sisällöt saivat mainintoja. Näitä olivat luonnontieteellinen orientaatio, historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio, esteettinen orientaatio ja eettinen orientaatio. Voidaankin ajatella, että useat maininnat ohjatun toiminnan kuulumisesta hyvään päivähoitoon ja sisällöllisten orientaatioiden näkyminen vanhempien odotuksissa kertovat vanhempien olevan kiinnostuneita myös varhaiskasvatuksen pedagogiikasta ja sen kehittämisestä.

Useilla vanhemmilla oli myös konkreettisia toiminnan kehittämisideoita ja selvästi siis halua osallistua pedagogiseen keskusteluun. Päivähoidon tulisikin mielestäni tarjota halukkaille vanhemmille jokin nykyistä toimivampi väylä vaikuttamiseen ja osallistumiseen. Se, että vuorovaikutus ja vanhempien kuuleminen tapahtuu nykyisellään useimmiten naulakoitten luona hälinän ja kiireen keskellä ohjaa auttamatta keskustelua arkiselle kuulumisten vaihdon tasolle. Lisäksi lasta hoidosta haettaessa paikalla saattaa olla vain toisen lapsiryhmän aikuisia. Aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että toimivan kasvatuskumppanuuden edellytyksenä on vanhempien kasvatuskäsitusten tunteminen arkitasoa syvällisemmin. Vanhempien reflektoitujen käsitusten muotoutumiseen ja niiden esiin tuomiseen tarvittaisiin nykyistä enemmän yhteistä keskusteluaikaa. (Poikonen ja Lehtipää 2009, 81; Tiilikka 2005, 185.)

Viitenä eri ajankohtana kerätystä tutkimusaineistosta pystyi havaitsemaan, että vanhempien vastauksissa näkyi kyselyajankohdasta riippuen enemmän esimerkiksi turvallisuuteen, ryhmäkokoon ja henkilökunnan vaihtumiseen liittyviä teemoja, jotka ovat mahdollisesti näkyneet päivähoiton arjessa tietyllä ajanhetkellä. Tämän perusteella voitaisiin ajatella, että esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut eivät ainoana keskustelumuotona tarjoa vanhemmille riittävää mahdollisuutta osallistua toiminnan kehittämiseen. Usein vain vuosittain tai puolivuositain päivähoiton arjessa toteutuvat varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut eivät välttämättä riittävästi tavoita ajassa liikkuvaa ja nopeasti vaihtuvaa julkista keskustelua ja siitä virinneitä kehittämisideoita. Lisäksi molemmat yllä mainitut, käytössä olevat vuorovaikutuskanavat toimivat ainoastaan yhden vanhemman tai perheen ja työntekijän välillä eikä synny laajempaa useiden perheiden ja työntekijöiden välistä keskustelua.

Myös Tiilikka (2005, 173) on havainnut, että vanhemmat kaipaisivat enemmän nimenomaan vanhempien keskinäiseen vuorovaikutukseen ja yhteisöllisyyteen suuntaavaa yhteistyötä. Uuden varhaiskasvatuslain laatimista varten tehdyn selvityksen (Alasuutari ym. 2014) mukaan vanhemmat pitivät kasvatusyhteistyötä jo nykyisellään toimivana, mutta monet kaipasivat monipuolisuutta kasvatuskumppanuuden yhteistyömuotoihin. Enemmistö vanhemmista ei myöskään kokenut, että olisi saanut vaikuttaa varhaiskasvatustoiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen. (Alasuutari ym. 2014, 35–40.) Tutkimukseni saikin minut pohtimaan, että vastaavaa aiemmin kerättyä, päiväkotikohtaista asiakaskyselyaineistoa voitaisiin käyttää yleisemmin esimerkiksi päiväkotien vanhempainilloissa teemakeskustelujen pohjana. Tällaiset yhteiset ideointi-illat saattaisivat toimia niin vanhempia osallistavana ja yleisemminkin toiminnan kehittämiseen innostavana että yhteisöllisyyttä lisäävinä.

Tässä tutkimuksessa käsiteltiin vanhempien näkemyksiä lapsensa hyvästä päivähoitosta, mutta jatkossa päivähoiton arvioinnin ja kehittämiseen tähtäävän tutkimuksen tulisi mielestäni suuntautua enemmän myös siihen mitä lapset pitävät päivähoitossa tärkeänä, jotta toteutettavassa päivähoitossa huomioitaisiin kaikkien osapuolien toiveet. Uutta varhaiskasvatuslakia valmisteltaessa kuultiinkin sekä päivähoitossa olevien lasten että heidän vanhempiensa näkemyksiä päivähoitosta (Alasuutari ym. 2014). Lisäksi uuden varhaiskasvatuslain esityksessä lakiin ehdotetaan lisättäväksi yleissäännös vanhempien

ja lapsen osallisuudesta ja vaikuttamisesta. Tällöin varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioidessa myös lapsen mielipide ja toivomukset olisi selvitettävä ja otettava huomioon. (Pirhonen ym. 2014, 46.)

LÄHTEET

- Ahlqvist, T. 2014. Aluejohtaja, Varhaiskasvatuspalvelut, Jyväskylän kaupunki. Henkilökohtainen tiedonanto 19.3.2014.
- Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.
- Alasuutari, M., Karila, K., Alila, K. & Eskelinen, M. 2014. Vaikuta varhaiskasvatukseen. Lasten ja vanhempien kuuleminen osana varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessia. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:13.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr13.pdf?lang=fi>
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 8. painos. Tampere: Vastapaino.
- Eydal, G. B. & Kröger, T 2010. Nordic family policies: constructing contexts for social work with families. In H. Forsberg & T. Kröger (Eds.) Social Work and Child Welfare Politics: Through Nordic Lenses. Bristol: Policy Press, 11–28.
- Haapaniemi, M. & Ilves, V. 2006. Kohti varhaiskasvatuksen ja opetustoimen yhteistä hallintoa. Selvitys päivähoiton hallinnonalan muutoksesta. Opetusalan ammattijärjestö OAJ. Lastentarhanopettajaliitto LTOL. Helsinki: T-Print. Luettu 8.1.2014.
<http://www.lastentarha.fi/pls/portal/docs/PAGE/LTOL/01LTOL/00LTOL/06JULKAISUT/TUTKIMUSRAPORTIT/VAKAHALLINTO.PDF>
- Hallitusohjelmat 2003–2011. Helsinki: Valtioneuvosto.
- Huusko, M. & Paloniemi, S. 2006. Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä. Kasvatus 37(2), 162–173.
- Karila, K. 2005. Kasvatuskumppanuus arjen käytännöissä. Lastentarha 1/2005.
- Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa K. Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A.-M. Nummenmaa & H. Rausku-Puttonen (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 91–108.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta: Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Oppaita 63. Helsinki: Stakes.
- Kronqvist, E.-L. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Stakesin raportteja 22/2008. Luettu 28.1.2014. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77107/R22-2008-VERKKO.pdf?sequence=1>
- Kunnat.net 2012. Kunta-alan uutisia. Päivähoidon hallinto siirtyy opetus- ja kulttuuriministeriöön. Viitattu 8.1.2014.
<http://www.kunnat.net/fi/tietopankit/uutisia/2012/Sivut/2012-10-15-Paivahoidon-hallinto-siirtyy-opetus-ja-kulttuuriministerioon.aspx>
- Kunnat.net 2012. Kuntaudistus. Viitattu 11.4.2014.
<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/kuntaudistus/Sivut/default.aspx>

- Kuntalaki 365/1995.
- Mahkonen, S. 2013. Päivähoito ja laki. Helsinki: Edita.
- OPM 2014. Varhaiskasvatusta koskevaan lainsäädäntöön esitetään uudistuksia. Tiedote 23.3.2014. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Patton, M. Q. 1990. Qualitative evaluation and research methods. 3. painos. London: Sage.
- Petäjaniemi, T. & Pokki, S. 2010. Selvitys päivähoidon ja varhaiskasvatuksen asemasta valtionhallinnossa. STM, OPM.
- Pirhonen, E.-R., Alila, K., Kahiluoto, T. & Pekuri, H.-M. 2014. Kohti varhaiskasvatustalakea. Varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön uudistamistyöryhmän raportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:11. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Poikonen, P.-L. & Lehtipää, R. 2009. Päivähoidon ja kodin jaettu kasvatustehtävä: kasvatuskumppanuus perheen voimavarana. Teoksessa A. Rönkä, K. Malinen & T. Lämsä (toim.) Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Jyväskylä: PS-Kustannus, 69–88.
- Satka, M. & Eydal, G. B. 2004. The History of Nordic Welfare Policies for Children. In H. Brembeck, B. Johansson & J. Kampmann (Eds.) Beyond the competent child. Exploring contemporary childhoods in the Nordic welfare societies. Roskilde: Roskilde University Press, 33–61.
- Stakes 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. 2. tarkistettu painos. Helsinki: Stakes. Tulostettu 13.12.2013.
<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/7eef5448-e8a3-4887-ab97-19719ea74066>
- Suomen Akatemia 2003. Suomen Akatemian tutkimuseettiset ohjeet.
<http://www.aka.fi/Tiedostot/Tiedostot/Julkaisut/Suomen%20Akatemian%20eettiset%20ohjeet%202003.pdf>
- STM 2000. Early Childhood Education and Care Policy in Finland. Publications. Helsinki: Ministry of Social Affairs and Health.
<http://www.oecd.org/finland/2476019.pdf>
- STM 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Julkaisuja 2002:9. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf>
- Tiilikka, A. 2005. Äitien kasvatuskäsityksiä ja arviointeja hyvästä päiväkotikasvatuksesta. Acta Universitatis Ouluensis. Oulu: Oulun yliopisto.
- Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Valtiovarainministeriö 2014. Kunta- ja palvelurakennemuutos. Viitattu 11.4.2014.
http://www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/025_uusi_paras/index.jsp
- Välimäki, A.-L. & Rauhala, P.-L. 2000. Lasten päivähoidon taipuminen yhteiskunnallisiin murroksiin Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka 65 (2000): 5, 387–405.

Välimäki, A.-L. 2013. Julkishallinnon luomat kasvuyhteisöjen puitteet. Teoksessa P. Marjanen, M. Marttila & M. Varsa (toim.) Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus, 167–195.

LIITTEET

LIITE 1. Aineistoesimerkkejä analyysissa luotujen teemojen sisällöistä

LIITE 2. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden sisällölliset orientaatiot

LUODUT YLÄTEEMAT JA ALATEEMAT SEKÄ NÄIHIN SISÄLTYVIÄ AINEISTOESIMERKKEJÄ.

Yläteema	Alateema	Aineistoesimerkkejä	
		pelkistetyt	suorat lainaukset (teemoittelun avainsanat <i>kursivoituna</i>)
Toiminnan			
konkreettinen sisältö	Perushoito	ruoka lepo vaatetus	”Tarpeeksi <i>ruokaa</i> kiireettömässä hetkessä, lämmintä <i>vaatetta</i> , rauhalliset <i>päiväunet</i> .”
	Leikki	vapaa leikki ohjattu leikki ulkoleikit leikki	”Aikaa lapselle ja aikaa <i>leikille</i> .” ” <i>Leikkiä</i> , ruokaa, syyliä, lepoa ja uutta <i>leikkiä</i> .” ”Mukavia <i>leikkejä</i> ulkona ja sisällä.”
	Ulkoilu	ulkoilu	”Paljon <i>ulkoilua</i> .” ”Toivoisimme enemmän liikettä ja <i>ulkoilua</i> .” ”Pihaulkoiluihin voisi joskus tuoda mukaan jotakin toiminnallisuutta.”
	Ohjattu toiminta	askartelu retket musiikki taide jumppa ohjattu leikki	”Ohjatut leikki/ <i>toimintatuokiot</i> .” ”Erilaisia leikkejä ja <i>toimintoja</i> tarjotaan. <i>Liikuntaa</i> ja <i>retkeilyä</i> lähiympäristöön!” ”Lapselle tarjotaan monipuolista ja mielekästä <i>toimintaa</i> .”

Yläteema	Alateema	Aineistoesimerkkejä pelkistetyt	suorat lainaukset (teemoittelun avainsanat <i>kursivoituna</i>)
Toiminnan henkinen sisältö	Ilmapiiri	ilo kiireettömyys	<p>“<i>Making them laugh.</i>”</p> <p>“<i>Kiireetön tunnelma</i> kavereiden ja hoitajien kanssa.”</p>
	Läheisyyden, turvan ja rakkauden tarpeet	syli läheisyys turva tutut aikuiset	<p>”Giving them <i>hugs.</i>”</p> <p>“Että kaikki lapset saavat riittävästi huomiota ja että <i>heistä aidosti välitettäisiin, halittaisiin, otettaisiin syliin</i> ja kerrottaisiin kaikille niille lapsille, kuinka hienoja tyyppejä ne on.”</p>
	Yksilöllisyys ja lapsilähtöisyys	yksilöllisyys lapsen yksilöllinen huomioiminen lapsen ikätason huomioiminen lapsilähtöisyys	<p>”Lisäksi on ihanaa, että lapsemme <i>huomioidaan</i> siellä <i>yksilöinä.</i>”</p> <p>”Lapsi saa kehittyä <i>oman kehityskaarensa mukaisesti.</i>”</p> <p>”<i>Lasten mielipiteitä ja toiveita kuunnellaan</i> esim. leikinohjauksessa.”</p>
	Vuorovaikutus ja kuuleminen	lapsen kanssa keskustelu kuunteleminen läsnäolo kiinnostus	<p>”Tärkeintä on tietysti se, että <i>aikuiset ovat läsnä</i>, ja ovat <i>kiinnostuneita</i> lapsien olemisesta, tekemisestä ja ystävyysuhteista.”</p> <p>”<i>Lapsen kanssa keskustellaan</i> ja ihmetellään maailmaa.”</p>
	Kasvatuskumppanuus	(päivittäinen) kommunikointi kasvatuskumppanuus vanhempien toiveet kunnioitus	<p>”Viestit puolin ja toisin menevät <i>päivittäisessä kommunikoinnissa henkilökunnan kanssa</i> perille.”</p> <p>”<i>Vanhempien toiveita</i> liittyen lasten hoitoon <i>kunnioitetaan</i> ja niitä pyritään toteuttamaan.”</p>

Yläteema	Alateema	Aineistoesimerkkejä pelkistetyt	suorat lainaukset (teemoittelun avainsanat <i>kursivoituna</i>)
Toiminnan puitteet	Toiminnan struktuuri ja yhteiset säännöt	rakennettu	”Toiminta on <i>strukturoitua</i> , mikä luo lapselle turvallisuutta ja selkeyttä.”
		rajat	”Selkeät <i>rajat</i> ja <i>säännöt</i> ja kaikenlaiseen kiusaamiseen ja syrjintään puuttuminen.”
	rutiini	” <i>Normaalit päivärutiinit</i> on hyvä asia.”	
	Fyysinen turvallisuus	turvallinen portit aidat lukitut ovet valvonta	” <i>Turvallinen</i> ympäristö. <i>Ovet lukittu</i> , jotta lapset eivät huomaamatta poistu keskenään hoitopaikasta.” ” <i>Aikuisten silmiä ja korvia kaikkiiin tiloihin</i> , joissa lapset oleilevat.”
	Päivähoidon rakenteelliset tekijät	ryhmäkoko lakisääteiset tauot henkilökunnan riittävyys sijaiset	”Henkilökunnalle heille kuuluvat <i>kahvi- ja ruokatauot</i> , silloin työntekijät jaksavat paremmin olla lasten kanssa. ”Mahdollisuus palkata <i>sijaisia sairasloman ajaksi</i> .” ” <i>Ryhmäkoko</i> on sopiva, jotta lapsia voidaan kohdata yksilöllisesti.”

VARHAISKASVATUSSUUNNITELMAN PERUSTEISSA MÄÄRITELLYT SISÄLLÖLLISET ORIENTAATIOT

(Stakes 2005, 26–29)

Matemaattinen orientaatio

Matemaattinen orientaatio perustuu suljetussa käsitejärjestelmässä tapahtuvaan vertaamiseen, päättelyyn ja laskemiseen. Varhaiskasvatuksessa vertaaminen, päättely ja laskeminen tapahtuvat arkielämän tilanteissa leikinomaisesti konkreettisten lapselle tuttuun ja heitä kiinnostavien materiaalien, esineiden ja välineiden avulla.

Luonnontieteellinen orientaatio

Havainnoimalla, tutkimalla ja kokeilemalla syvennyttään elollisen luonnon ilmiöihin. Tämänkin orientaation aiheet moninaisine ilmiöineen, eläimineen ja kasveineen eri vuodenaikoina ovat lapsen lähiympäristössä sisällä ja ulkona. Luonnontieteelliselle orientaatiolle on ominaista kokeellisen menetelmän käyttö. Kontrolloiduissa olosuhteissa perehdyttään syy-seuraus-tyyppisiin vaikutussuhteisiin, joiden kautta luonnon ilmiöt ja niihin vaikuttavat tekijät alkavat vähitellen avautua lapsille.

Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio

Historiallis-yhteiskunnallisessa orientaatioissa rakennetaan lasten kanssa kuvaa menneisyydestä samoin kuin nykyisyydestä niistä kertovien esineiden ja dokumenttien avulla. Lähiympäristön ja kotiseudun kohteet ja nähtävyydet saavat aikaulottuvuuden ja merkityksiä. Näkökulmia menneisiin tapahtumiin ja siltaa niistä nykyaikaan voivat avata myös vanhemmat ihmiset, lasten vanhemmat ja lapset itse.

Esteettinen orientaatio

Esteettinen orientaatio on laaja ja monitahoinen. Se avautuu havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen ja luomisen, mutta myös kuvittelun ja intuition avulla.

Orientaation kohteista ja sen kohteisiin lapsille syntyy kauneuden, harmonian, melodian, rytmin, tyylin, jännityksen ja ilon, mutta myös niiden vastakohtien kautta omakohtaisia aistimuksia, tuntemuksia ja kokemuksia. Lapsen arvostukset, asennoituminen ja näkemykset alkavat hahmottua. Ihmisenä ja ihmisyyteen kasvun kannalta samastuminen on yksi orientaation tärkeä prosessi.

Eettinen orientaatio

Eettisessä orientaatioissa tarkastellaan arvo- ja normimaailman kysymyksiä. Lasten jokapäiväinen elämä sisältää tilanteita ja tapahtumia, joita voidaan pohtia ja tarkastella oikean ja väärän, hyvän ja pahan, totuuden ja valheen näkökulmista. Myös oikeudenmukaisuuden, tasa-arvon, kunnioituksen ja vapauden kysymyksiä voidaan käsitellä luontevasti päivittäisten tapahtumien yhteydessä. Olennaista on ottaa huomioon lasten kehitystaso. Pelot, ahdistus ja syyllisyys kuuluvat myös lasten elämään. Niitä käsitellään lasten kanssa niin, että lapsi voi tuntea olonsa turvalliseksi.

Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio

Uskonnollis-katsomuksellisen orientaation ytimen muodostavat uskonnolliset, hengelliset ja henkiset asiat ja ilmiöt. Lapsen oman uskonnon tai katsomuksen perinteeseen sekä tapoihin ja käytäntöihin perehdytään. Lapselle tarjotaan mahdollisuus hiljaisuuteen ja ihmettelyyn, kyselemiseen ja pohdintaan. Lapsen herkkyyttä ja kykyä ymmärtää sanatonta ja symbolista kunnioitetaan, tuetaan ja vahvistetaan. Lapsia lähellä olevien erilaisten uskontojen ja katsomusten tapoihin tutustutaan. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitaan vanhempien kanssa uskonnollis-katsomuksellisen orientaation lapsikohtaisesta sisällöstä.